

Sebaldus Heyden Formulae Puerilium Colloquiorum

Dialogus I

SALUTATIO MATUTINA
Andreas, Balthasar.
An. Bonus dies.
Ba. Deo gratias.

An. Opto tibi bonum diem.
Ba. Talem et tibi precor.
An. Bene sit tibi hoc die.
Ba. Nec tibi male sit.

Dialogus II

SALUTATIO MERIDIANA
Blasius, Clemens.
Bl. Salve Clemens.
Cl. Salve et tu.
Bl. Salve plurimum.
Cl. Et tu tantundem salve.
Bl. Salvus sis tu.

Cl. Tu quoque salve.
Bl. Salutem tibi precor.
Cl. Eandem et tibi opto.
Bl. Salute te impertior.
Cl. Et ego quoque te.
Bl. Iubeo te salvere.
Cl. Te quoque ego.

Dialogus III

SALUTATIO VESPERTINA
Carolus, Demetrius.
Ca. Bonus vesper.
De. Gratia Deo.

Ca. Bonum serum, non sero.
De. Laus creatori.
Ca. Hic vesper felix sit tibi.
De. Nec tibi infelix sit.

Dialogus IV

SUB PRIMAM FACEM NOCTIS
Detius, Eustachius.
De. Sit tibi haec nox felix.
Eu. Et tibi fausta haec sit.

De. Faustam degas noctem.
Eu. Tu quoque non infaustam.
De. Nox istaec vobis commodet.
Eu. Et tibi non incommodet.

Dialogus V

DUM ITUR CUBITUM	Ga. Tu eas cubitum.
Foelix, Gaspar.	Fo. Quid tu autem ages?
Fo. Quota est hora?	Ga. Pergam legere.
Ga. Sonuit tertiam.	Fo. Malo quiescere.
Fo. Eundum est cubitum.	Ga. Facesse hinc Endymion.
Ga. Non dormiturio.	Fo. Haud te impedivero.
Fo. At ego oppido.	

Dialogus VI

DUM REDITUR CUBITU	Ga. Non pudet te asine?
Gabriel, Henricus.	He. Cuius me pudeat?
Ga. Heus expergiscere.	Ga. In multam lucem stertere.
He. Sine ut dormiam.	He. Quotam horam sonuit?
Ga. Surgendi tempus est.	Ga. Iam imminet prima.
He. Nondum diluxit.	He. Adhuc parum dormiam.
Ga. Aperi oculos.	Ga. Quin surgis piger?
He. Adhuc gravantur somno.	He. Quomodo tam mane?
Ga. Es glire somnolentior.	Ga. Mox fuste te excitabo.
He. Rogo ne sis molestus.	He. Iam surgo, parce precor.

Dialogus VII

DUM ITUR AD SCHOLAM	Ha. Tamen audivi.
Hanno, Ioannes.	Io. Non recte audisti.
Ha. Heu quid facimus?	Ha. Quotam tu audisti?
Io. Cur sic vociferas?	Io. Audivi ultimam.
Ha. Nimis diu dormivi.	Ha. Quota ea est?
Io. Quid ita? Quid times?	Io. Duodecima.
Ha. Tempus praescriptum transiit.	Ha. Utinam verum sit.
Io. Quod tempus dicis?	Io. Non est quod dubites.
Ha. Horam primam.	Ha. Oppido laetor.
Io. Tu certe falleris.	

Dialogus XXVII

PRODEUNT IN FUNUS

Thomas, Georgius.

Th. Adesdum Georgi?

Ge. Quid est? cur me vocas?

Th. Est quod te volo.

Ge. Dictum puta.

Th. Quid censes me velle?

Ge. Ut tecum ludam.

Th. Tota erras via.

Ge. Quid igitur est?

Th. Tu divina.

Ge. Nescio divinare.

Th. In funus prodibimus.

Ge. Quod funus dicis?

Th. Quod sit nescio.

Ge. Unde autem nosti?

Th. Praeceptor indixit.

Ge. Qua hora efferetur?

Th. Puto septima.

Ge. Et ego prodibo.

Th. Tu mecum ibis.

Ge. Ero tibi comes.

Th. Nec frustra hoc peto.

Ge. Cur autem petis?

Th. Ut me doceas.

Ge. Quid te docerem?

Th. Vino benedicere.

Ge. Anne dum adfers.

Th. Rem ipsam dicis.

Ge. Sic ego dicerem...

Th. Dic, iam ausculto.

Ge. Hoc vinum nobis faustum sit.

Bono sit potus iste. Hoc vinum
laeti bibite.

Th. Quid sternutanti imprecer?

Ge. Sit tibi hoc foelix. Te deus servet.

Th. Quid auspicanti aliquid?

Ge. Bono sit quod instituis. Bene ver-
tat quod agis.

Th. Quid proficiscenti?

Ge. Sit iter hoc foelix tibi. Perfauste
solvas ancoram. Sit laetus
tibi reditus.

Th. Quid haec precanti referam?

Ge. Tantundem tibi reprecor.

Dialogus VIII

INTER EUNDUM IN SCHOLAM

Iodocus, Kilianus.

Io. Heus heus, mane.

Ki. Quid vis? cur maneam?

Io. Est quod tecum loquar.

Ki. Modo non vacat.

Io. Tantillum perneges?

Ki. Mitte me modo.

Io. Non te dimittam.

Ki. Enecas me, furcifer.

Io. Tantum verbum audi.

Ki. Ecquid mea refert?

Io. Per multum scilicet.

Ki. Quid negotii est? dic.

Io. Dicam, modo des fidem.

Ki. Quam fidem darem?

Io. Te non fore invidum.

Ki. Do fidem, fidus ero.

Io. Adhibe huc aurem.

Ki. Quid aurem? clare dic.

Io. Arcana res est.

Ki. Tamen soli sumus.

Io. Clare non dicam.

Ki. Ludificaris nunc me.

Io. Id est quod volui.

Ki. Haud impune hoc feres.

Dialogus IX

INTER DISCENDUM IN SCHOLA

Kilianus, Lampertus.

Ki. Heus tu huc sede.

La. Quid istic facerem?

Ki. Discamus simul.

La. Rem gratam offers.

Ki. Alter alterum doceat.

La. Perlubens pareo.

Ki. Quidnam tu discis?

La. Disco legere.

Ki. Ubi nunc legis?

La. In hoc folio.

Ki. Scis lectionem?

La. Non admodum prompte.

Ki. Quoties recitasti?

La. Recitavi semel (I), bis (II), ter (III),
quater (III).

Ki. Cuinam recitasti?

La. Rectori scholae.

Ki. Si quid nescis, roga.

La. Qui hoc legam?

Ki. Collige litteras.

La. Tu me observa.

Ki. Ut haesitas lingua?

La. Sic assuetus sum.

Ki. Desuesce rursus.

La. Pergam legere.

Ki. Iam verba praecipitas.

La. Tu melius doce.

Ki. Sic distincte legas.

La. Tam clare haud queo.

Ki. Usu addisce.

La. Tentabo quid possim.

Dialogus X

DE CAVENDIS IN SCHOLA CORICAEIS	Ma. Qui clanculum nos signant.
Lucas, Marcus.	Lu. Nullum ex his nosti?
Lu. Cur tu sic mutis?	Ma. Qui ego noscerem?
Ma. Non audeo loqui.	Lu. Tam caute rem agunt?
Lu. Quis te prohibet?	Ma. Ea est illis astutia.
Ma. Praeceptor noster.	Lu. Tu loquere Latine.
Lu. Tamen is non adest.	Ma. Quam vellem si scirem.
Ma. At Coricaei adsunt.	Lu. At sic addisces citius.
Lu. Quos Coricaeos dicis?	Ma. Hac spe dulcescit ferula.

Dialogus XI

DE FERULA	Ma. Quid commeruisti?
Martinus, Nicolaus.	Ni. Nihil didiceram.
Ma. Quis hic eiulat?	Ma. Merito caesus es.
Ni. Ego sum miser.	Ni. Etiam tu me ludis?
Ma. Quo pacto miser es?	Ma. Cur autem non didiceras?
Ni. Virgis caesus sum.	Ni. Posthac ero cautior.

Dialogus XII

DE IENTACULO	Os. Hac per forum.
Naevius, Osualdus.	Næ. Comitabor te.
Næ. Quo tu nunc abis?	Os. Nihil opus est.
Os. Domum me confero.	Næ. Aversaris me?
Næ. Quid domi ages?	Os. Non, sed parco.
Os. Sumam ientaculum.	Næ. Nihil est quod agam.
Næ. Quanam iturus es?	Os. Lubens te accipio.

Dialogus XIII

DE REDITU A IENTACULO	Pa. Rogas? domi meae.
Onophrius, Paulus.	On. Quid ientasti?
On. Unde nobis redis?	Pa. Panem iurulentum.
Pa. A ientaculo.	On. Quis tecum ientavit?
On. Ubi ientasti?	Pa. Tota familia.

Cy. Unde iam prorepis?
 Do. E domo mea.
 Cy. Diu te non vidi.
 Do. Et ego te diutius.
 Cy. Valuistine bene?

Do. Optime valui.
 Cy. Aedepol, gaudeo.
 Do. Ut tu autem vales?
 Cy. Admodum belle.
 Do. Et ipsum gaudeo.

Dialogus XXV

AGNOSCENTIUM SESE IN LUDO
 Simon, Petrus.
 Si. Quod tibi nomen est?
 Pe. Mihi nomen est Petro.
 Si. Qui sis non novi.
 Pe. Non me novisti?
 Si. Non negem si noverim.
 Pe. Oblitusne es mei?
 Si. Ante nunquam te vidi.
 Pe. At tamen agnosces.
 Si. Sanus hercle non es.
 Pe. Egone, an tu magis?

Si. Ubi te novissem?
 Pe. In ludo literario.
 Si. Fuisti condiscipulus?
 Pe. Ita, fere biennium.
 Si. Sine mecum recolam.
 Pe. Agnosce cicatricem.
 Si. Hanc tibi incusseram.
 Pe. Cum theca pennaria.
 Si. De cicatrice te novi.
 Pe. Vides quod non insaniam.
 Si. De forma non novissem.

Dialogus XXVI

LITIGANTIUM DE RE ABLATA
 Petronius, Theodorus.
 Pe. Redde quod meum est.
 Th. Quid vis reddam?
 Pe. Quod surripuisti.
 Th. Nihil tibi surripui.
 Pe. Aufer cavillum.
 Th. Non equidem cavillor.
 Pe. Quin reddis tandem?
 Th. Nihil hercle sumpsi.
 Pe. Ostende huc manus.
 Th. Hem, ostendo eccas.
 Pe. Quid abstulisti?

Th. Equidem nihil abstuli.
 Pe. Excute manicam.
 Th. Tuo arbitratu.
 Pe. Inter vestes habes.
 Th. Tenta qualubet.
 Pe. Novi sycophantias.
 Th. Pergis molestus esse?
 Pe. Ablatum restitue.
 Th. Furti me adligas?
 Pe. Non furti, sed fraudis.
 Th. Ulciscar hanc iniuriam.
 Pe. Et ego te ulciscar.

X. At tu semovisti.
Y. Id factum pernego.
X. Quin tandem cedes?
Y. Tu me vi extrudes?

X. Nisi volens cesseris.
Y. Hoc dicam magistro.
X. Susque deque fero.

Dialogus XXI

INVITANTIUM SE INVICEM
Y. Z.
Y. Cras ad me veni.
Z. Metuo ut possim.
Y. Cur non possis?
Z. Domi manendum est.
Y. Quid negotii est?

Z. Oportet scribere.
Y. Scribito perendie.
Z. Nihil polliceor.
Y. Sic colis socium.
Z. Culpa non est mea.
Y. Posses si velles.
Z. Vellem si possem.

Dialogus XXII

DE STUDIO INTERROGANTIUM
Abraham, Briccius.
Ab. Quid a cena facis?
Br. Cupis hoc scire?
Ab. Ideo sciscitor.
Br. Post cibum deambulo.

Ab. Quid postea agis?
Br. Audita repeto.
Ab. Quomodo hoc facis?
Br. Saepe relegendo.
Ab. Quid si quid excidit?
Br. Disco postridie.

Dialogus XXIII

DE ABSENTIA A SCHOLA
Benedictus, Christophorus.
Be. Ubi heri fueras?
Ch. Quonam tempore?
Be. Statim a prandio.
Ch. Domi meae lavi.
Be. Quam diu lavisti?
Ch. Totam ferme horam.
Be. Quis tecum lavit?

Ch. Parentes mei.
Be. Lotus quid feceras?
Ch. Siccabam capillos.
Be. Cur non ibas in scholam?
Ch. Pater prohibebat.
Be. Cur prohibebat?
Ch. Nam caput madebat.
Be. Delicatus puer es.

Dialogus XXIV

MUTUO GRATULANTIUM SIBI

Cyrillus, Donatus.

On. Nihil mihi adfers?
Pa. Quid adferrem tibi?
On. Frustum panis.
Pa. Panem quidem habeo.
On. Cedo mihi partem.
Pa. Accipe dimidium.

On. Ago tibi gratias.
Pa. Non age, sed refer.
On. Non est unde referam.
Pa. Non semper egebis.
On. Gratum me reperies.

Dialogus XIV

DE PARANDO CALAMO
Petrus, Quirinus.
Pe. Para mihi hanc pennam.
Qu. Est tibi cultellus?
Pe. Est, sed valde hebes.
Qu. Acutiores adfer.
Pe. Ubi accipiam?
Qu. Utendum expete.
Pe. Adfero, utere.
Qu. Vis crassam, an tenuem?
Pe. Mediam volo.
Qu. Da atramentum.

Pe. En atramentarium.
Qu. Da quoque papyrus.
Pe. Et haec in promptu est.
Qu. Papyrus perfluit.
Pe. Non habeo aliam.
Qu. Quid vis ut scribam?
Pe. Praescribe literas.
Qu. Tu imitaberis?
Pe. Ita, in hoc peto.
Qu. Saepe exscribe.
Pe. Faciam ut iubes.

Dialogus XV

INTER REDEUNDUM A SCHOLA
Quintius, Rudolphus.
Qu. Ut tecum agitur?
Ru. Bene mecum agitur.
Qu. Id lubens audio.
Ru. Gratiam habeo.
Qu. Ubi iam fuisti?
Ru. In ludo litterario.
Qu. Quorsum sic properas?

Ru. Domum versus.
Qu. Quid domi ages?
Ru. Adornabo mensam.
Qu. Tam mane prandes?
Ru. Obsequor parenti.
Qu. Facis ut te decet.
Ru. Abeo, tu vale.
Qu. Tu quoque vale.

Dialogus XVI

DUM INSTRUITUR MENSA
Remigius, Sebalus.
Re. Puer, ubi es?

Se. Adsum, quid me vis?
Re. Instrue mensam.
Se. Est tempus prandio?

Re. Est, quando sic libet.
 Se. Recte curabitur.
 Re. Porrige cultros.
 Se. In promptu sunt.
 Re. Da mappas manuaras.
 Se. Et istae adsunt.
 Re. Adpone salinum.
 Se. Prius sale implebo.
 Re. Elue calices.
 Se. Dudum lavi.
 Re. Adfer orbes.
 Se. In scamno iacent.
 Re. Et corbem cocleariam.
 Se. E paxillo pendet.
 Re. Aptum circum.
 Se. Nunquid aliud vis?
 Re. Nunc mores discas.
 Se. Quos mores discam?
 Re. Quos in mensa serves.
 Se. Rogo me doceas.
 Re. Perlubens hoc faciam.
 Se. Ego auscultabo.
 Re. Ne me interpella.
 Se. Haud verbum faciam.

Dialogus XVII

A PRANDIO REDEUNTUM IN SCHOLAM
 Simon, Titus.
 Si. Quid geris in sinu?
 Ti. Merendam meam.
 Si. Ego nihil attuli.
 Ti. Quid autem edes?
 Si. Emam mihi panem.
 Ti. Habes pecuniam?
 Si. Obolum habeo.
 Ti. Quis tibi hunc dedit?

Re. Primo unguis purga. Hinc manus lava. Mox Deo benedicas. Deus pater noster caelestis benedicat nobis filiis suis et his quae iam sumus sumpturi, per Christum dominum nostrum, Amen. Post decenter accumbere. Cibos carpe digitis. Ne conde volā. Primus ne esto esu. Nec primum bibas. Cubitis ne te fulcias. Erectus sede. Nec pandas brachia. Non bibas avide. Nec mandas avide. Proxima te carpe. In orbe ne morare. Alios ne inspicio. Bibiturus os terge. Non manu, sed mappula. Morsa ne redintinge. Ne linge digitos. Nec ossa rodas. Quaeque scinde cultro. Os non perungas. Digitos saepe terge. Nares ne fode. Non rogatus taceas. Quod satis est ede. Cum satur es surge. Rursus lava manus. Mensalia tolle. Deo gratias age. Qui nos creavit, redemit et pavit, illi gratias agimus sempiternas, per Iesum Christum dominum nostrum, Amen.

Si. Pater meus dedit.
 Ti. Pium habes patrem.
 Si. Qualem tu habes?
 Ti. Admodum durum.
 Si. In rem tuam est.
 Ti. Mallem alium.
 Si. Stulte loqueris.
 Ti. Sic mihi excidit.
 Si. Perires licentia.

Dialogus XVIII

IN SCHOLA LUDENTIUM
 Timothaeus, Vitus.
 Ti. Vae nobis Vite.
 Vi. Quid est? quid tremis?
 Ti. Ego et tu perimus.
 Vi. Quid ita? qua de causa?
 Ti. Praeceptor venit.
 Vi. Quid ex te audio?
 Ti. Vae nostris natibus.
 Vi. Ubi is est obsecro?
 Ti. Per gradus ascendit.

Vi. Quis id ait? quis vidit?
 Ti. Egomet inquam vidi.
 Vi. Viditne nos ludere?
 Ti. Id est quod timeo.
 Vi. Quid ergo agemus?
 Ti. Amove orbiculos.
 Vi. Recte admones.
 Ti. Explicemus libros.
 Vi. Certe astutus es.
 Ti. Sic rebit nos discere.

Dialogus XIX

DE DIMISSIONE A LITERIS
 Ulysses, Xanthus.
 Ul. Io gaudete sodales.
 Xa. Quid est quod sic gestis?
 Ul. Sunt nobis feriae.
 Xa. Quas dicis ferias?
 Ul. Otium a litteris.
 Xa. Quando otiabimur?
 Ul. Hodie a prandio.
 Xa. Ergo ludemus.
 Ul. Quidnam ludemus?
 Xa. Ludemus globulis.
 Ul. Ludus puerilis est.

Xa. Quem tu ludum malles?
 Ul. Decertemus saltu.
 Xa. Hunc ludum odi.
 Ul. Quanam de causa?
 Xa. Quia pedes lassat.
 Ul. Annon pudet te?
 Xa. Cuius me puderet?
 Ul. Quod tam piger es.
 Xa. Certe piger non sum.
 Ul. Quin ergo saltabis?
 Xa. Cave ne provoces.
 Ul. Immo te adiuro.
 Xa. Videbis quid possim.

Dialogus XX

LITIGANTIUM DE SESSIONE
 X. Y.
 X. Apage te hinc.
 Y. Satis imperiose.
 X. Hic mihi locus est.
 Y. Atqui ego nego.

X. Prior hic sedi.
 Y. Cur autem surrexisti?
 X. Negotium mihi fuit.
 Y. Quid signi posuisti?
 X. Non vides librum?
 Y. Liber istic iacet.